

Оливера Кривошић
 Библиотека Матице српске,
 Нови Сад
 okrivosic@bms.ns.ac.rs

UDK 02:061"2020"(049.32)

БИБЛИОТЕКЕ И ОДРЖИВОСТ – 17 ЦИЉЕВА У ФОКУСУ БИБЛИОТЕКА ШИРОМ СВЕТА

*(Њриказ вебинара одржаног 24. септембра 2020. у организацији
 Немачког библиотечког удружења)*

Вебинар је видео-конференција која се одржава преко интернета, у реалном времену. Повезује једног или више предавача који држе вебинар са слушаоцима и гледаоцима широм света. У време глобалне пандемије заразне болести ковид-19, када је директна комуникација међу људима сведена на минимум, вебинари, као и све друге врсте онлајн комуникације, доживели су узлет и показали се као могућа алтернатива уобичајеним, физичким сусретима стручњака на семинарима, конференцијама или стручним скуповима.

У оквиру Немачких дана одрживости 2020 (Deutschen Aktionstage Nachhaltigkeit 2020),¹ Немачко библиотечко удружење из Берлина (Deutscher Bibliotheksverband)² организовало је вебинар под називом *Библиотеке и одрживост – 17 циљева у фокусу библиотека широм света (Bibliotheken und Nachhaltigkeit – die 17 Ziele im Fokus der Bibliotheken weltweit)*. Вебинар је био међународног карактера и одржавао се на енглеском језику на немачкој платформи за вебинаре под називом *edudip*.³

Уједињене нације су 25. септембра 2015. усвојиле Агенду 2030. Библиотеке широм света су као окосницу свог рада и своје друштвене мисије поставиле 17 циљева одрживог развоја из оквира Агенде. Примена ових

¹ <https://www.tatenfuermorgen.de/>

² <https://www.bibliotheksverband.de>

³ <https://www.edudip.com/de>

циљева је глобално питање, па би требало да се за њих залажемо и боримо као глобална библиотечка заједница.

На самом почетку, модератор вебинара Хела Клаусер (Hella Klausser) из Немачког библиотечног удружења дала је кратак увод о Циљевима одрживог развоја. Следећих пет појмова издвојила је као кључне: људи, планета, напредак, мир и партнерство. Библиотеке својим деловањем могу да утичу на сваки од ових појмова, само је питање како и којој мери. Уследила су излагања четири гостујућа предавача који су истакли примере активности везаних за Циљеве одрживог развоја у библиотекама Француске, Аустралије, САД и Немачке.

Рафаел Батс (Raphaëlle Bats), задужена за међународне односе у Националној школи за библиотеке и информационе науке у Француској (École nationale supérieure des sciences de l'information et des bibliothèques) имала је излагање под називом *Француске библиотеке и Агенда 2030. Хајде да променимо све!* (*French Libraries & Agenda 2030 Let's go to change the world!*). Рафаел се обучавала за тренера у оквиру Ифлиног Међународног програма за заговарање (IFLA International Advocacy Programme - IAP). Створено је партнерство између Националне школе за библиотеке и информационе науке (Enssib), Асоцијације библиотекара Француске (ABF), Јавне библиотеке информација (Bpi) и Француског међународног одбора за библиотеке и документацију (Sfibd) са циљем да се библиотеке као значајан чинилац уврсте у француски национални план за одрживи развој. Тридесет француских библиотека укључило се у истраживање покренуто 2017. године. Испричано је 150 библиотечких прича које илуструју 17 циљева. Створена је база података која приказује сваки циљ појединачно, те које су све библиотеке и на који начин учествовале у његовој имплементацији. Направљена је и брошура која је уручена Министарству културе и комуникација, Министарству екологије, члановима Европског парламента, француским делегатима у УН итд. Такође, креиран је и веб-сајт⁴ који приказује различите активности библиотека у Француској на испуњавању циљева из Агенде 2030. Одржан је низ радионица и конференција, а направљена је чак и друштвена игра са поменутом тематиком. Резултат свега тога је да је 25. септембра 2019. у Француској 1.600 библиотека било укључено у акцију промовисања Циљева одрживог развоја, а у Француски национални план за одрживи развој убачена је реченица о мрежи библиотека.

⁴ <https://agenda2030bibfr.wixsite.com/agenda2030bib>

Уследила је видео-презентација Вики Макдоналд (Vicki McDonald), извршне директорке Државне библиотеке Квинсленда у Аустралији, која због временске разлике није била у могућности лично да присуствује вебинару. У видеу под насловом *Зајоварање за Циљеве одрживој развоја у Аустралији (Sustainable Development Goals Advocacy in Australia)* приказане су активности Аустралијског библиотечко-информационог удружења (Australian Library and Information Association - ALIA) везане за постизање Циљева Агенде 2030. Када је почело истраживање, 2017. године, чланови Удружења знали су веома мало или готово ништа о Циљевима одрживог развоја. Стога је Удружење посебно нагласило три значајна питања која су представљена владајућим структурама у земљи. Прво, библиотеке могу умногоме да допринесу описмењавању становништва, што је и један од циљева у Агенди 2030. Као друго, библиотеке су места где се могу добити различите статистике, а владајућим структурама за извештаје управо требају конкретни подаци. И као треће, мрежа библиотека је широка, и библиотеке могу да допру до великог броја људи, чак и у забаченим крајевима земље. Удружење је у сарадњи са Заједницом јавних библиотека Аустралије (APLA) и телом за Националне и државне библиотеке Аустралије (NSLA) почело да прикупља приче из аустралијских библиотека о њиховом доприносу Циљевима. Резултат је извештај који је Удружење објавило 2018. године са практичним примерима из библиотека за сваки од 17 циљева одрживог развоја. Штампану верзију извештаја добио је сваки члан федералног парламента Аустралије. У јулу 2018. одржан је самит библиотекара Аустралије и Океаније који је подржала Ифла. Резултат самита је скуп упутстава за организацију радионица у свакој библиотеци. Организације широм Аустралије уврстиле су Циљеве одрживог развоја у своје стратешко планирање. У стратешки план Државне библиотеке Квинсленда за период од три године (2019–2022) уврштени су и Циљеви. Двадесет директора библиотека 2019. године састало се у просторијама Удружења у Камбери. Циљ је био да се размотре досадашње активности аустралијских библиотека на постизању Циљева, као и да се створи нови оквир за Циљеве које би аустралијске библиотеке требало да постигну до 2030. године. Закључци са састанка у виду извештаја могу се пронаћи на сајту Удружења,⁵ где се редовно приказују и све активности везане за Агенду 2030.⁶

⁵ <https://read.alia.org.au/glam-peak-and-united-nations-sustainable-development-goals-july-2020>

⁶ <https://www.alia.org.au/advocacy-and-campaigns/think-global-act-local>

У наставку је следило обраћање Лоиде Гарсија-Фебо (Loida Garcia-Febo), председавајуће Радне група за Циљеве одрживог развоја УН 2030 Америчког друштва библиотекара (American Library Association - ALA). У излагању под насловом *Библиотеке и Циљеви одрживог развоја УН: могућности да се утиче на друштво, заједнице, библиотеке, и свет* (*Libraries and the UN Sustainable Development Goals: opportunities to impact society, communities, libraries, and the world*) Гарсија-Фебо истиче да је била део Ифлиног тима за заговарање у Уједињеним нацијама који се борио да се образовање, култура, информационо-комуникационе технологије, а нарочито приступ информацијама, подрже у Циљевима одрживог развоја. Тим је успео да се избори да се у Циљу бр. 16, уврсти став 10 који гласи *Осијурати јавни приступ информацијама и заштити основних слобода, у складу са националним законодавством и међународним споразумима*.⁷ Приступ информацијама је важан јер има утицај на све аспекте живота, на друштвене заједнице и друштво уопште. Посебно данас, у време пандемије заразне болести ковид-19, пажњу би требало усмерити на Циљеве бр. 3 - *Добро здравље*, бр. 8 - *Достојанствен рад и економски раст* и бр. 17 - *Партнерством до циља*. Све библиотеке, без обзира којем типу припадају, имају моћ да обезбеде приступ информацијама. Уколико су људи информисанији, образованији, лакше ће пронаћи/задржати посао и обезбедити егзистенцију. На позив који је Ифла упутила библиотекама да дају свој допринос примени Циљева одрживог развоја, Америчко друштво библиотекара у јуну 2020. формирало је Радну групу за Циљеве одрживог развоја УН 2030. Одржали су до данас један вебинар и направили мапу где су показали како библиотеке могу да помогну заједници да се усклади са Циљевима у време пандемије. Гарсија-Фебо нарочито је истакла Циљ бр. 6, *Чиста вода и санитарни услови*. Библиотеке, у сарадњи са здравственим установама и невладиним организацијама, деле информације о мерама заштите и превенције од вируса. Затим ту је и Циљ бр. 10, *Смањење неједнакости*. Библиотеке, у партнерству са школама језика и амбасадама, помажу људима да усаврше своја језичка знања и вештине. Циљ бр. 11, *Одрживи градови и заједнице* - библиотеке у сарадњи са невладиним организацијама и градском управом настоје да помогну да се у време пандемије поштују препоручене мере попут социјалног дистанцирања. Гарсија-Фебо истиче пример Јавне библиотеке у Лос Анђелесу која је направила мапу и побројала све активности које се подударају са Циљевима УН Агенде 2030 (нпр.

⁷ <http://sdg.indikatori.rs/>

оснаживање жена, радионице за девојчице о биодиверзитету и кодирању, или пројекат „грађани научници” где се грађани подстичу да прикупљају податке о квалитету ваздуха и воде у свом крају и сл.). Истиче, такође, и сарадњу Радне групе са колегама из Русије (US–Russia Library Dialog) и Кине на размени искустава везаних за имплементацију Циљева. Време пандемије управо је време када библиотеке треба да покажу своју снагу, повежу се са различитим организацијама на локалном и државном нивоу и тако помогну напредак друштва.

Жаклин Брајдлид (Jacqueline Breidlid), задужена за политичку комуникацију у Немачком библиотечком удружењу, била је последњи предавач на овом вебинару и за тему је имала *Библиотеке и Циљеви одрживој развоја: увид у дешавања у Немачкој (Libraries and the SDGs: An insight into the German case)*. Она сматра да су библиотеке по својој дефиницији одрживе институције. Оне су јавни простори, има их свуда и доступне су свима. Проактивно су укључене у остваривање Циљева одрживог развоја. Штавише, активности које већ постоје у већини библиотека у великој мери доприносе остваривању Циљева, међутим многи који раде у библиотекама и даље тога нису свесни. Шта би библиотекари требало да раде? Требало би да свој посао који већ раде сместе у нов контекст (промена перспективе) и да лобирају за библиотеке и њихову видљивост на различитим нивоима, тачније да користе ову тему за већу видљивост библиотека. Иако библиотеке учествују на различите начине у остваривању свих 17 Циљева, Брајдлид истиче посебно Циљ бр. 1 – *Свети без сиромаштва* и Циљ бр. 4 – *Квалитетно образовање*, где библиотеке својим активностима могу највише да допринесу добробити људи. Наводи пример Јавне библиотеке у Њујорку где чак може да се изнајми кравата ако идете на разговор за посао. Немачко библиотечко удружење направило је сајт на којем могу да се нађу примери добре праксе у библиотекама Немачке, а везани су за Агенду 2030.⁸ Сајт такође нуди и материјале у виду постера, налепница, брошура, лифлета и слично, који могу да се преузму и користе у сврху заговарања. Удружење је издало и документ под називом *Библиотеке морају бити укључене у немачку стратегију одрживости 2020 (Bibliotheken müssen in die Deutsche Nachhaltigkeitsstrategie 2020 aufgenommen werden)* у којем, поред осталог, Удружење захтева следеће: 1. Важна улога библиотека мора бити препозната у националној стратегији; 2. Библиотеке морају бити укључене као партнери код примене стратегије; 3. Приступ знању и информацијама

⁸ www.biblio2030.de

мора бити укључен у стратегију као индикаторско подручје, укључујући заштиту и доступност културног наслеђа. Од 2015. године Немачки дани одрживости део су Европске недеље одрживости, иницијативе коју су покренуле Немачка, Француска и Аустрија и у којој могу да учествују људи из целе Европе. Циљ Дана одрживости је да се повећа видљивост стварне посвећености која је пример другима широм Немачке, да се подстакне јавна свест о теми одрживости и да се што већи број људи обавезе на одрживост. Сваки појединац може да помогне да се ствари промене набоље. Многе библиотеке у Немачкој се својим активностима укључују у Дане одрживости и тако скрећу пажњу јавности на значај одрживости.

На самом крају, модератор вебинара Хела Клаусер подсетила је на разноврсне активности које Ифла предузима по питању Агенде УН 2030.⁹ На европском нивоу, Еблида је такође ставила Циљеве одрживог развоја у фокус својих активности.¹⁰

Вебинару је присуствовало више од 200 библиотекара из свих крајева света, који су имали могућност да постављају питања током вебинара, као и да ступе у контакт са предавачима путем имејла уколико желе детаљнија објашњења.

Овај вебинар подсетио нас је да Циљеви одрживог развоја нису само еколошки циљеви него да одражавају три димензије одрживог развоја: климу и животну средину, економију и социјалне услове. Ова три стуба су уско повезана: без социјалног мира не може бити економског раста, а економски раст мора бити осмишљен на еколошки начин како би се осигурала социјална правда.

⁹ <https://www.ifla.org/node/93313>

¹⁰ <http://www.eblida.org/eblida-activities-sdgs.html>